

TREI ȚĂRI VECINE MEMBRE ALE PARTENERIATULUI ESTIC: UCRAINA, MOLDOVA ȘI BELARUS

Politica UE privind Parteneriatul estic, inaugurată în 2009, acoperă șase state postsovietice: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina. Parteneriatul estic a fost creat pentru a sprijini reformele economice, sociale și politice din aceste state, permițându-le să își consolideze procesul de democratizare și bună guvernare, securitatea energetică, protecția mediului și dezvoltarea socială și economică. Toți membrii, cu excepția Belarusului, fac parte din Adunarea Parlamentară Euronest.

UCRAINA

Evenimentele dramatice care au avut loc în Ucraina începând din noiembrie 2013 au debutat ca un protest în favoarea UE și împotriva incapacității guvernului de a înregistra progrese în ceea ce privește Acordul de asociere cu UE, parafat în iulie 2012. Numeroși manifestanți aveau vederi pro-UE și considerau probabil acordul drept un pas care să îi apropie de procesul de aderare. Această mișcare a dus, în cele din urmă, la o schimbare de guvern și la alegeri parlamentare (în octombrie 2014), care au adus la putere partide pro-europene și pro-reformiste.

În cursul acestei perioade de tulburări, Rusia a anexat în mod ilegal Crimeea, în martie 2014, iar partea de est a Ucrainei s-a cufundat într-un război separatist. Potrivit ONU, peste 10 000 de persoane au fost ucise în Ucraina de la declanșarea conflictului. Printre acestea se numără cele 298 de persoane aflate la bordul aeronavei MH17 a liniilor aeriene malaysiene, care s-a prăbușit la 17 iulie 2014 într-o zonă controlată de separatiști.

Deși conflictul militar a pierdut oarecum din intensitate grație unui acord de încetare a focului convenit la Minsk și reînnoit de mai multe ori, izbucniri periodice ale luptelor au pus sub semnul întrebării sustenabilitatea armistițiului. Înfruntările din vara anului 2016 au fost urmate de un armistițiu fragil convenit la 1 septembrie 2016. UE a legat sancțiunile sale economice împotriva Rusiei de respectarea deplină de către aceasta a Acordului de la Minsk. Sancțiunile au rămas în vigoare de atunci și până în prezent.

În martie 2014, Comisia a adoptat măsuri de sprijinire a țării, iar la 27 iunie 2014 UE și Ucraina au semnat Acordul de asociere. Capitolele privind dialogul politic, justiția, libertatea și securitatea, precum și cooperarea economică, financiară și sectorială au intrat în vigoare, cu titlu provizoriu, la 1 noiembrie 2014. Partea comercială a Acordului de asociere a intrat în aplicare provizorie la 1 ianuarie 2016. Intrarea în vigoare provizorie a marcat totodată sfârșitul negocierilor comerciale trilaterale cu Rusia, care și-a suspendat preferințele comerciale acordate în cadrul Acordului de liber schimb al Comunității Statelor Independente (ALS CSI) începând din 1 ianuarie 2016. Acordul de asociere a intrat în vigoare la 1 septembrie 2017.

Cetățenii ucraineni beneficiază de un regim de călătorii fără viză în spațiul Schengen pentru șederi de scurtă durată de până la 90 de zile. Regulamentul privind liberalizarea vizelor pentru Ucraina a intrat în vigoare la 11 iunie 2017.

A. Poziția Parlamentului European

Parlamentul European a adoptat nouă rezoluții referitoare la Ucraina. Cea mai recentă (referitoare la deținuții ucraineni din Rusia și la situația din Crimeea) a fost adoptată la 16 martie 2017. La 11 octombrie 2016, liderul tătarilor din Crimeea, Mustafa Gemilev, a fost selecționat ca finalist pentru Premiul Saharov, ediția 2016.

B. Cooperarea interparlamentară

Relațiile dintre Parlamentul European și Parlamentul ucrainean (Verkhovna Rada) se desfășoară în cadrul Acordului de asociere UE-Ucraina, la Comitetul parlamentar de asociere UE-Ucraina (CPA). Prima reuniune a CPA UE-Ucraina a avut loc la Bruxelles, în perioada 24-25 februarie 2015. Cea de a șasea reuniune a CPA a avut loc în septembrie 2017. La 3 iulie 2015, Parlamentul European și Verkhovna Rada au semnat la Kiev un memorandum de înțelegere privind un cadru comun pentru asistență parlamentară și consolidarea capacităților. În urma unei „misiuni de evaluare a necesităților”, un raport conținând recomandări specifice a fost prezentat în timpul „săptămânii dedicate Ucrainei” (29 februarie-2 martie 2016) de la Bruxelles.

Parlamentul European continuă procesul de mediere și de dialog cu președintele Verkhovna Rada și cu liderii grupurilor politice. Cunoscut drept Dialogul Jean Monnet după prima sa reuniune, care a avut loc în casa istorică a omului de stat francez din Bazoches în octombrie 2016, procesul s-a axat pe reforma instituțională a Parlamentului ucrainean.

C. Observarea alegerilor

Parlamentul a fost invitat să observe alegerile naționale din Ucraina. În 2014, Misiunea internațională de observare a alegerilor a inclus un grup de observatori ai alegerilor din partea Parlamentului European și delegații din partea Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE ODIHR), Adunării Parlamentare a OSCE, Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE) și Adunării Parlamentare a NATO.

Potrivit observatorilor internaționali, alegerile parlamentare din octombrie 2014 au fost bine organizate, transparente, democratice și, în general, în conformitate cu standardele internaționale. Votul a fost considerat drept o consolidare a practicilor electorale pozitive recunoscute în timpul alegerilor prezidențiale din țară desfășurate anterior. Au persistat totuși unele neregularități, majoritatea (90 %) privind candidați din circumscripțiile uninominale din regiunile sudice.

La 2 noiembrie 2014, au fost organizate „alegeri prezidențiale și parlamentare” în regiunile estice ale țării. UE nu a recunoscut alegerile și le-a considerat ilegale și contrare literei și spiritului acordurilor de încetare a focului de la Minsk. Alegerile pentru Duma rusească au avut loc pe întreg teritoriul Crimeii la 18 septembrie 2016, dar nu au fost observate de către OSCE ODIHR. Acesta le-a observat însă pe întreg teritoriul Federației Ruse.

REPUBLICA MOLDOVA

La 27 iunie 2014, UE și Republica Moldova au semnat un acord de asociere, ce include un acord de liber schimb aprofundat și cuprinzător, care se aplică provizoriu din septembrie 2014. În aprilie 2014, Moldova a devenit prima țară din Parteneriatul estic care a beneficiat de un regim de călătorii fără viză. Ajutoarele acordate de către UE Republicii Moldova în cadrul Instrumentului european de vecinătate (IEV) au crescut, de asemenea, în mod semnificativ, de la 40 de milioane EUR în 2007 la 131 de milioane EUR în 2014. Ca urmare a scandalului privind fraudă bancară izbucnit în 2014, asistența din partea UE a fost suspendată temporar. Asistența

bilaterală acordată Republicii Moldova în cadrul IEV s-ar putea situa între 335 și 410 milioane EUR în perioada 2014-2017. În urma unui raport critic al Curții de Conturi publicat în decembrie 2016, doar o mică parte a asistenței a fost acordată, în așteptarea transpunerii în practică a celor mai importante recomandări.

Imediat după ce Acordul de asociere cu UE a fost ratificat de către Adunarea Națională a Republicii Moldova, Rusia a introdus o serie de măsuri vizând importurile provenite din Republica Moldova și a retras țării preferințele comerciale din cadrul ALS CSI.

În urma unei campanii electorale relativ calme, axate în principal pe aspecte geopolitice (UE vs. Uniunea Economică Eurasiatică), alegerile parlamentare din Moldova, din 30 noiembrie 2014, au adus la putere o coaliție liberală majoritară pro-europeană și pro-reformistă, cu toate că Partidul Socialist pro-rus a obținut 21,37 % din voturi. La 14 iunie 2015, au avut loc alegeri locale, în care partidele pro-europene au repurtat o victorie strânsă în fața partidei pro-ruse. Scandaluri de corupție majore au provocat demonstrații de stradă, la care au participat mii de persoane. De la alegeri, patru guverne s-au succedat la putere, scoțând în evidență instabilitatea politică a țării.

La 4 martie 2016, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a reinstituat alegerea președintelui Republicii de către populație, abolind o lege din iulie 2000 prin care fusese introdusă alegerea de către Parlament. Primul tur al alegerilor prezidențiale a avut loc la 30 octombrie 2016; în al doilea tur de scrutin, desfășurat la 13 noiembrie 2016, s-au înfruntat candidatul pro-rus al Partidului Socialist, Igor Dodon, și candidata pro-UE din partea Partidului Liberal-Democrat, Maia Sandu. Igor Dodon a câștigat alegerile.

Problema regiunii separatiste Transnistria rămâne o provocare majoră pentru Republica Moldova, cea dintâi declarându-și unilateral independența față de Republica Moldova. Deși negocierile oficiale având ca obiectiv soluționarea conflictului au fost reluate în noiembrie 2011, reuniunile – două în 2014, una în 2015 și una în 2016 – s-au soldat până în prezent doar cu rezultate limitate. Datorită unui protocol bilateral, zona de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare a fost extinsă în Transnistria începând din 1 ianuarie 2016.

În plus, în toamna anului 2016 au izbucnit tensiuni politice între Chișinău și Comrat (capitala Găgăuziei), ca urmare a interpretării legii din 1994 privind statutul special al Găgăuziei, precum și a altor evoluții politice (inclusiv mandatul de arest eliberat pe numele a patru deputați găgăuzi). Conflictul politic a fost aplanat între timp, grație medierii din partea OSCE, a SUA și a ambasadorilor UE din această țară.

A. Poziția Parlamentului European

La 13 noiembrie 2014, Parlamentul European a aprobat Acordul de asociere dintre UE și Republica Moldova. În prima parte a anului 2014, Parlamentul aprobase data intrării în vigoare a regimului de călătorii fără viză pentru această țară.

Parlamentul a luat act de impasul în care se află chestiunea Transnistriei și a evidențiat în mai multe ocazii importanța găsirii unei soluții politice.

B. Cooperarea interparlamentară

Relațiile dintre UE și Moldova au fost oficializate în 2014, odată cu semnarea Acordului de asociere. Prima reuniune a Consiliului de asociere UE-Moldova a avut loc la 16 martie 2015, iar a patra reuniune a Comitetului parlamentar de asociere UE-Moldova s-a desfășurat la 22 mai 2017 la Chișinău.

C. Observarea alegerilor

Parlamentul a fost invitat să observe toate alegerile parlamentare recente din Republica Moldova. Alegerile legislative din 30 noiembrie 2014 au fost evaluate în mod relativ pozitiv de către observatorii internaționali din cadrul misiunii de observare pe termen lung a OSCE ODIHR. Alături de OSCE ODIHR, de APCE și de Adunarea Parlamentară a OSCE, o misiune de observare a alegerilor a Parlamentului European a monitorizat alegerile parlamentare din 8 octombrie 2016. Alegerile prezidențiale din 2016 au fost monitorizate și de delegația Parlamentului European condusă de Igor Soltes (Verts/ALE, Slovenia). Delegația PE a apreciat activitatea comisiei electorale centrale, precum și faptul că la alegeri s-a prezentat un număr mare de femei candidate, dar a condamnat, în același timp, abuzul resurselor administrative, absența transparenței în ceea ce privește finanțarea campaniei și relatările dezechilibrate în mass-media.

BELARUS

UE s-a angajat într-o politică de „implicare critică” față de Belarus. O apropiere bilaterală recentă dintre cele două țări a determinat UE să reducă, la 25 februarie 2016, sancțiunile pe care le aplică Belarusului, și anume înghețarea activelor, interdicții de călătorie și restricții comerciale și financiare. La 25 februarie 2016, Consiliul a decis să nu prelungească măsurile restrictive pentru 170 de persoane și trei companii ale căror cotări pe bursă fuseseră deja suspendate. Consiliul a prelungit însă cu un an alte măsuri aflate în vigoare, inclusiv un embargo asupra armelor, o înghețare a activelor și o interdicție de călătorie impuse împotriva a patru persoane despre care se presupune că ar avea legătură cu disparițiile, rămase nesoluționate, a doi politicieni din opoziție, a unui om de afaceri și a unui jurnalist.

De asemenea, UE a încurajat Belarus și în alte moduri: concluziile Summitului Parteneriatului estic de la Riga, din mai 2015, au remarcat progresele realizate în cadrul dialogului privind facilitarea eliberării vizelor și readmisia și au deschis calea către relansarea Dialogului privind drepturile omului între UE și Belarus. Acest dialog, care a avut loc în 2012 și 2013, a constatat într-un schimb de opinii între UE și reprezentanții societății civile din Belarus. Începând din 2014, dialogul a fost înlocuit cu un proiect axat pe punerea în aplicare a reformelor propuse.

UE și Belarus au început, în 2014, negocierile pe tema acordurilor privind facilitarea eliberării vizelor și readmisia, iar, în 2015, pe cele privind un parteneriat pentru mobilitate. În anii următori se va dezvolta, de asemenea, cooperarea în domeniul migrației. Belarusul nu negociază un acord de asociere cu UE.

A. Poziția Parlamentului European

Parlamentul a adoptat o serie de rezoluții care critică Belarusul în ceea ce privește deținuții politici, restrângerea libertății mass-mediei și a societății civile, nerespectarea drepturilor omului și alegerile parlamentare incorecte. În septembrie 2013, Parlamentul a adoptat o recomandare privind strategia globală a UE în Belarus, solicitând eliberarea și reabilitarea tuturor deținuților politici. Deși principiile de bază ale acestei strategii sunt în continuare valabile și au fost menționate în toate rapoartele anuale privind politica externă și de securitate comună/politica de securitate și apărare comună, Belarusului i se recunoaște rolul constructiv jucat în politica regională. La 6 aprilie 2017, Parlamentul a adoptat o [rezoluție urgentă referitoare la situația din Belarus](#), prin care condamnă reprimarea, în februarie și martie 2017, a protestelor pașnice în întreaga țară.

B. Cooperarea interparlamentară

Parlamentul nu recunoaște Adunarea Națională a țării, din cauza modului în care se organizează alegerile în Belarus. Prin urmare, Parlamentul nu are relații bilaterale cu această adunare. În

schimb, Delegația Parlamentului pentru relațiile cu Belarus participă periodic la reuniuni cu membri ai opoziției din Belarus și ai societății civile, pentru a discuta evoluțiile economice și sociale din acest stat.

Ca urmare a recentei apropieri a UE de Belarus, o delegație a Parlamentului European s-a deplasat în această țară în iunie 2015 și în iulie 2017.

C. Observarea alegerilor

Începând din 2001, Belarusul nu a invitat Parlamentul să observe alegerile. Cele mai recente alegeri parlamentare au avut loc la 11 septembrie 2016, cu misiuni de observare a alegerilor din partea OSCE ODIHR și APCE.

[Krzysztof Bartczak](#)
09/2017